

Практичні ситуаційні вправи
З ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ ІННОВАЦІЙНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ»

НАПРЯМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

У світовій практиці існують два основних підходи до створення інноваційних структур і пов'язаного з ним розвитку інноваційної діяльності:

□□ **євро-американський**, який базується на формуванні окремих (локальних) інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків, наукових парків, технополісів тощо;

□□ **японський**, заснований на включенні до проекту цілого регіону. У японському варіанті регіон виступає як єдиний технологічний простір із своїми ресурсами і кількома базовими точковими інноваційними структурами, об'єднаними між собою єдиною комплексною інноваційноспрямованою інфраструктурою.

Для реалізації запропонованої концепції пропонується використати обидва підходи до формування інноваційної діяльності.

Виконання завдань та досягнення встановлених цілей регіональної інноваційної діяльності може бути забезпечене тільки за умови їх тісного взаємозв'язку і послідовного втілення у життя.

ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УМОВНО РОЗБИТО НА ДВА ПЕРІОДИ:

1. Становлення регіональних центрів інноваційної діяльності — ядер майбутньої мегаструктури, тобто євроамериканський варіант.

2. Створення власне регіонального інноваційного мегакомплексу як цілісного науково-промислового організму.

Для чіткої узгодженості і координації зусиль щодо реалізації стратегічних та тактичних завдань концепції сформовано **сім довгострокових напрямів-програм**:

1. *«Техноімпорт»* — забезпечує найшвидше оновлення основних фондів існуючих підприємств за рахунок закупавання та впровадження новітніх іноземних технологій.

2. *«Експорт»* — здійснення зовнішньоекономічної діяльності, макромаркетингу.

3. *«Інформація»* — створення потужних баз даних та інформаційних мереж, які б зв'язали всіх учасників інноваційних процесів між собою та із світовим інформаційним простором, виставково-демонстраційна діяльність тощо.

4. *«Інвестор»* — забезпечення найпривабливішого інвестиційного клімату у регіоні для залучення достатнього припливу зовнішнього та внутрішнього, державного та недержавного капіталу для реалізації інноваційних проектів.

5. *«Освіта-наука»* — переорієнтація академічної науки та освіти на практичну направленість з метою виявлення найбільш талановитих розробників проектів, менеджерів, здатних їх реалізувати, «ретрансляторів» знань — педагогів тощо, тобто трьох найважливіших, з точки зору технологічних інновацій, талантів.

6. *«Венчурне підприємництво»* — державна та корпоративна підтримка малих форм бізнесу у сфері розробки та виробництва високотехнологічної продукції, створення бізнес-інноваційних структур різних типів.

7. Створення багатofункціональної структури регіонального рівня для забезпечення діяльності всієї інноваційної системи, паралельної реалізації всіх стратегічних напрямів.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ «ТЕХНОІМПОРТ»

За час існування адміністративно-командної мілітаризованої радянської економіки у промисловості було накопичено ряд істотних перекосів та недоліків, які особливо негативно проявляються на сучасному етапі — етапі переходу до ринкової некомандної економіки.

Найбільш суттєвими факторами, що гальмують процеси інтеграції більшості промислових підприємств регіону у ринкові процеси:

сильний нахил у бік виробництва продукції групи А і недостатні потужності для виробництва високотехнологічних товарів народного споживання;

висока фізична та моральна зношеність основних фондів, особливо технологічного обладнання;

високе енергоспоживання підприємств, і, як результат, — висока енергоємність їх продукції;

більшість підприємств являють собою серйозну небезпеку для навколишнього середовища, так як технологічні процеси, як правило, не відповідають діючим стандартам у сфері екології;

низька підприємницька активність керівництва більшості промислових та сільськогосподарських підприємств, небажання та невміння працювати за нових економічних умов.

Сьогодні політика держави щодо імпорту в більшості випадків зводиться до дилеми — допускати чи не допускати конкретного іноземного виробника на внутрішній ринок, а підтримка вітчизняного виробника — до питання необхідності імпорту якоїсь конкретної продукції.

Питання бути чи не бути імпорту взагалі не може бути поставлене. Імпорт бути повинен, але імпорт розумний, далекоглядний, направлений на перспективу. В організації політики щодо імпорту може бути дуже корисним досвід Японії.

ЯПОНСЬКІ СПЕЦІАЛІСТИ ВВАЖАЮТЬ, ЩО ПОЕТАПНЕ ПРИСКОРЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ПЕРЕДБАЧАЄ ДВА ПІДХОДИ:

1. Освоєння іноземного досвіду на основі закупівлі ліцензій;

2. Розвиток власної дослідницької бази.

У першому випадку забезпечується швидке просування вперед і отримання відчутних результатів за порівняно короткий проміжок часу, у другому — не виключені серйозні труднощі, так як ініціативні науково-технічні розробки пов'язані з ризиком та невдачами.

Протягом 50—60 років основним способом відбудови зруйнованої війною економіки Японії був імпорт технологій. Знесилена країна змушена була платити «данину» іноземним фірмам, закупаючи «ноу-хау», так як у катастрофічній ситуації, що склалася, це було, мабуть, найрозумнішим виходом, оскільки дозволило за відносно короткий період досягти рівня своїх колишніх противників у останній війні.

ДВА СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ З БОКУ ДЕРЖАВИ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ІМПОРТУ ТЕХНОЛОГІЙ:

жорсткий контроль за валютними операціями для орієнтації компаній на закупівлю ліцензій за кордоном;

примушування іноземних компаній до продажу ліцензій на новітні технології, як плати за доступ на внутрішній ринок.

ВЗЯВШИ ДО УВАГИ ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ, ПРОПОНУЮТЬСЯ ТАКІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ:

1. Аналіз технологій, що використовуються сьогодні. На основі результатів аналізу повинна складатись карта-характеристика промислових та сільськогосподарських підприємств усіх форм власності на відповідність існуючих технологій вимогам енергозбереження, екологічної безпеки, відповідності світовому рівню технологічної культури та інноваційної перспективності самого підприємства, його значення в експортному потенціалі регіону та в виробництві конкурентоздатної імпортозамінювальної продукції.

2. Визначення сприйнятливості підприємств до технологічних та управлінських нововведень та переоснащення виробництва для визначення доцільності державної підтримки інноваційного процесу на конкретному підприємстві.

3. Робота з іноземними компаніями, які мають бажання прийти на український ринок та можуть запропонувати перспективні технологічні розробки, заходи з їх заохочення до співпраці.

4. Проведення експертних робіт щодо запропонованих іноземних розробок на предмет їх відповідності потребам регіону та доцільності державного сприяння у втіленні даного проекту.

5. Надання консалтингових послуг з юридичних, організаційних, технічних, фінансових та інших питань.

6. Підтримка здорової конкуренції у сфері імпорту високих технологій шляхом сприяння організації різного роду тендерів, конкурсів, аукціонів з питань інноваційних проектів та надання певних пільг їх переможцям при реалізації проекту.

7. Регулювання валютних операцій для повнішого направлення валютних коштів підприємств на здійснення проектів у рамках програми «Техноімпорт».

8. Створення та підтримка привабливого інвестиційного клімату з метою зацікавлення внутрішніх та зовнішніх потенційних інвесторів у заходах у рамках програми шляхом системи пільг, гарантій, часткового фінансування проектів державою тощо.

Протистояння іноземній експансії та захист внутрішнього ринку та власного розробника і виробника — один з найважливіших аспектів активної регулюючої ролі держави у здійсненні імпорту у сфері обладнання та технологій.

Для ефективного виконання цієї ролі необхідно провести чітку межу, яка б ґрунтувалась на реальній інформації про стан вітчизняних науково-дослідницьких та конструкторських робіт, про їх направленість та ступінь готовності. Виходячи з цієї інформації і повинні прийматися рішення про необхідність державної підтримки того чи іншого проекту, про організацію тендеру з участю вітчизняних компаній і т. д., тобто повинна здійснюватись політика м'якого ринкового протекціонізму щодо власних конкурентоздатних і перспективних розробок.

Оскільки при реалізації проекту може виникнути небезпека технологічної експансії з боку високорозвинених країн, що може призвести до витіснення з ринку власних технологій, науково-технічних програм та розробок, такий підхід повинен забезпечити підтримку власного науково-промислового потенціалу та економію валютних коштів, підвищення конкурентоздатності українських фірм, створення їм умов для закріплення на внутрішньому ринку.

У рамках проекту «Техноімпорт» повинно бути передбачено ряд підтриманих державою комплексних цільових програм у пріоритетних для регіону галузях, з огляду на запити потенціальних ринків збуту.

Виходячи з даних обласних управлінь статистики та світових і європейських тенденцій в економіці та управлінні пропонуються такі сфери пріоритетів у межах проекту «Техноімпорт»:

сільське господарство — технології виробництва та зберігання продукції, збереження родючості ґрунтів, технічне забезпечення цих процесів, організаційно-управлінські технології;

харчова та переробна промисловість — переробка сільгосппродукції, виробництво продовольчих товарів подовжених термінів зберігання з використанням сучасних пакувальних матеріалів;

легка промисловість — технології, обладнання та матеріали для взуттєвої, трикотажної та швейної промисловості;

машинобудування — виробництво технологічного обладнання для легкої, харчової та переробної промисловості, сільського господарства, виробництво вантажних автомобілів та обладнання для обробки металу різанням;

хімічна промисловість — первинна переробка нафти, фармацевтична промисловість;

видобувні галузі — видобування та збагачення залізної руди, технології буріння нафтових та газових свердловин;

сфера послуг — банківські технології, технології у сфері обслуговування населення, консалтинг, інжиніринг тощо;

інформаційні технології, програмне забезпечення, обладнання;

управління — управлінські технології.

Жодний з них не повинен мати істотної переваги перед іншим, здійснення переозброєння виробництва повинно відбуватись незалежно від форми власності того чи іншого підприємства, а рішення про державну підтримку та сприяння повинно ґрунтуватись виключно на необхідності даного нововведення для підвищення експортного та імпортозаміщуючого потенціалу галузі.

КРИТЕРІЯМИ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ БЛОКУ ПОВИННІ БУТИ:

- 1 . Корінне оновлення основних фондів у промисловості.
- 2 . Зростання об'ємів виробництва.
- 3 . Заповнення внутрішнього ринку вітчизняною продукцією, яка здатна конкурувати з аналогічною іноземною.
- 4 . Створення передумов виходу підприємств регіону на світові ринки, відповідно до профілю.
- 5 . Покращення екологічної ситуації.
- 6 . Зниження витрат на закупівлі енергоносіїв, оптимізація ресурсоспоживання.
- 7 . Підвищення рівня кваліфікації трудових ресурсів.
- 8 . Збільшення об'ємів надходжень до бюджетних та не бюджетних рахунків.
- 9 . Підняття на якісно новий рівень ділової та інноваційної активності підприємців.
- 10 . Підвищення попиту на продукцію НДДКР.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ «ЕКСПОРТ»

Більшість стратегічних напрямів концепції за довгострокову мету мають створення потужного експортного потенціалу регіону шляхом розробки та впровадження замінюючих імпорту та придатних для експорту технологій у всіх сферах економічної діяльності.

Заходи у рамках інноваційного проекту «Експорт» направлено на забезпечення виходу суб'єктів інноваційної діяльності на ринки всіх ступенів ієрархії.

Діяльність, яка передбачається у межах цього напряму, направлена на виконання двох основних функцій:

організація зовнішнього та внутрішнього маркетингу;

інформаційно-комунікативна функція.

Для ефективного виконання вказаних функцій пропонується реалізувати ряд комплексних програм, метою яких повинно стати створення сучасної розгалуженої служби маркетингу на потенційних ринках збуту продукції та послуг:

1. Створення системи дослідження та прогнозування ринків для повної, оперативної та достовірної оцінки перспектив конкретної продукції (послуги) та розробки рекомендацій підприємствам щодо методики закріплення на конкретному сегменті ринкової системи.

2. Створення системи рекламно-інформаційної діяльності, яка направлена на роботу із існуючими та потенційними споживачами продукції та послуг як всередині України, так і на зовнішніх ринках.

3. Створення державної підтримки зовнішньоекономічної діяльності недержавних підприємств шляхом надання митних преференцій, направленої зовнішньополітичної діяльності. Особливою підтримкою повинні користуватись суб'єкти інноваційної структури регіону.

Реалізацію заходів програми «Експорт» щодо координованого закріплення української продукції на ринках планується провести у межах двох етапів, тривалість яких залежатиме від стану розвитку та можливостей власне інноваційної та промислової інфраструктур регіону.

Перший етап — вихід та закріплення позицій на ринках продукції найбільш мобільних, з точки зору переорієнтації та переоснащення виробництва, галузей — сільське господарство, харчова та переробна промисловості, легка промисловість, а також підприємства ВПК, в тому числі і реконверсовані.

Другий етап — вихід на ринки наукомістких високотехнологічних товарів та ринки патентно-ліцензійної документації.

Наразі на більшості ринків тверді позиції посідають технологічно розвинені країни. Тому найбільш реальними ринками для продукції українських підприємств в умовах, що склалися, ми вважаємо внутрішній український ринок та ринки країн СНД, в першу чергу, — російські та ринки країн колишнього соцтабору.

РЕЗУЛЬТАТАМИ ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ «ЕКСПОРТ» ПОВИННІ СТАТИ:

1. Створення цілісної системи обміну інформацією у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
2. Вирівнювання балансу «імпорт-експорт».
3. Створення привабливого економічного іміджу регіону.
4. Збільшення об'ємів валютних надходжень.
5. Збільшення об'ємів надходжень до бюджетних та небюджетних рахунків.
6. Підвищення зовнішньоекономічної активності недержавних підприємств та децентралізація зовнішньоекономічної діяльності.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ «ІНФОРМАЦІЯ»

Наразі жодна розвинута соціально-економічна система не здатна функціонувати при відсутності потужного інформаційного фундаменту.

В умовах постіндустріального суспільства на перше місце виходять проблеми інформаційного забезпечення. Без використання інформаційних технологій, аналізу інформації не приймається жодне рішення — ні технічне, ні управлінське, ні будь-яке інше.

Характерною особливістю сучасного життя є постійно зростаючі об'єми інформаційних потоків та масивів. З розвитком НТП реальністю став феномен «інформаційної кризи» — явища, при якому стає все важче знайти та обробити необхідні дані у величезному інформаційному полі.

Згідно з основним законом розвитку науки наука розвивається пропорційно масі знань, накопиченій попередніми поколіннями, за експоненціальною залежністю. Інформація ж є невід'ємною ланкою наукового циклу, яка пов'язує науку з масою накопичених знань.

Таким чином, із розвитком науки та ростом маси знань потреби в інформаційному забезпеченні будуть збільшуватись. Особливо проблема інформації вже сьогодні відчувається у сфері інноваційної діяльності, так як вона здійснюється на передових напрямках науки — на стиках «класичних» наук.

Відсутність інформаційної культури та інфраструктури, здатної на сучасному рівні забезпечити отримання, обробку, зберігання, передачу та оновлення інформації, відсталість інформаційних технологій — одна з причин відставання України в інноваційній сфері.

На сьогодні в Україні, і зокрема в Полтавській області, гостро відчувається проблема інформаційного голоду у всіх сферах діяльності, в тому числі і в державному управлінні.

Однією з умов існування демократичної держави і ринкових принципів господарювання є вільна доступність усіх суб'єктів до інформаційних ресурсів держави, за винятком даних, що складають державну та комерційну таємницю. В країні існує безліч локальних інформаційних мереж, баз даних, телекомунікаційних структур, створених різними суб'єктами різних сфер діяльності — державними органами, фінансовими структурами, промисловими підприємствами, навчальними та науковими закладами тощо. В основному, вони використовуються для внутрішнього користування, хоч інформація, яка в них знаходиться, необхідна і для користувачів поза межами системи. Часто локальні мережі сформовано на різних організаційних та технічних принципах, що робить неможливою їх інтеграцію.

В результаті цього інформація втрачає, практично, всі необхідні якості: оперативність, доступність отримання, можливість швидкої обробки та передачі, повноту охоплення проблеми і ряд інших суттєвих властивостей, які визначають корисність інформації. Таким чином, рівень вирішення проблеми інформаційного забезпечення є визначальним параметром життєздатності інноваційної системи — одного з найпотужніших споживачів та виробників інформаційних потоків.

У рамках програми «Інформація» планується виконати ряд організаційно-технічних підпрограм для формування цілісного відкритого регіонального інформаційного простору, здатного до повної інтеграції у національний та світовий простори.

Організація такої структури повинна проводитись на основі сучасних технологій та матеріально-технічного забезпечення, вона є довгостроковою і потребує високих витрат.

ЗА ОСНОВУ ПРОПОНУЄТЬСЯ ВЗЯТИ ТЕХНОЛОГІЮ «КЛІЄНТ-СЕРВЕР», ОСНОВНИМИ КОМПОНЕНТАМИ ЯКОЇ Є:

- сервери — координатори інформаційних потоків, які відповідають за розподіл та обробку даних і є посередниками між клієнтами та базами даних;
- клієнти — ПЕОМ, які забезпечують користувачів умовами праці та максимально забезпечені пристроями введення-виведення інформації;
- бази даних — системи для зберігання, пошуку та аналізу інформації;
- комп'ютерні мережі.

Для реалізації моделі необхідно скоординувати процеси комп'ютеризації та розвитку телекомунікаційних систем, які проходять в Україні. На сьогодні багато державних та недержавних організацій повністю комп'ютеризовані, формуються комунікації зв'язку на основі сучасних цифрових та оптико-волоконних технологій, створена і створюється далі множина баз даних, функціонують вузли мережі «Internet», підвищується комп'ютерна грамотність населення. Тобто створено реальні передумови для реалізації програми.

ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ НЕОБХІДНО ДОДАТКОВО:

1. Створити вузли-сервери.
2. Закінчити формування комунікаційних мереж.
3. Привести до єдиного стандарту існуючі мережі та бази даних.
4. Створити нові потужні бази даних.

Крім заходів з організації комп'ютерної мережі у межах програми «Інформація» необхідно здійснити ряд проектів з розвитку виставково-демонстраційної діяльності, підтримки засобів масової інформації, розвитку традиційних засобів зв'язку.

Особливу увагу необхідно надати розвитку демонстраційної діяльності, як важливого і відносно недорогого методу отримання інформації та публікації ідей і проектів у інноваційній сфері.

З цією метою пропонується організувати ряд постійно діючих рекламно-демонстраційних інноваційних комплексів на основі як традиційних, типу Сорочинської

ярмарки, так і нових форм організації, із забезпеченням їх повним спектром послуг зв'язку, поліграфії, тощо.

Постійною турботою держави в особі, в першу чергу, право охоронних органів, повинне стати формування системи заходів з забезпечення захисту інформації, яка складає комерційну, державну або військову таємницю.

В РЕЗУЛЬТАТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ «ІНФОРМАЦІЯ», ПЛАНУЄТЬСЯ ДОСЯГТИ ТАКИХ РЕЗУЛЬТАТІВ:

1. Зв'язати в єдину відкриту систему всіх суб'єктів інноваційної діяльності.
2. Забезпечити умови для оперативного та ефективного управління інноваційними процесами.
3. Забезпечити вільний доступ до світових інформаційних масивів та оперативний інформаційний обмін.
4. Створити умови для ефективної реалізації рекламних, маркетингових, учбово-демонстраційних та інших програм.
5. Підвищити освітньо-культурний рівень населення.
6. Інтегруватись у національний та світовий інформаційний простір.
7. Підвищити імідж регіону серед потенційних ділових партнерів.
8. Створити інформаційну основу інноваційних процесів.

ПРОГРАМА «ІНВЕСТОР»

Вирішення комплексу проблем фінансового забезпечення проходження інноваційних процесів — одна з головних умов приведення в рух всього цілісного регіонального інноваційного механізму.

На сьогодні ні економічна, ні законодавча бази не готові забезпечити створення системи фінансування ризикових проектів — основи діяльності суб'єктів інноваційної структури регіону.

Фінансування венчурних проектів суміщене із достатньо відчутною мірою ризику. Так, за статистикою США, із 100 інноваційних проектів прибуток приносять лише 50, але цей прибуток складає від 200 % до 400 %, а в деяких випадках — до 1000 % річних. Та все ж вірогідність ризику достатньо висока — 0,5.

Високий ризик венчурного фінансування, доповнений фінансовою та законодавчою нестабільністю, є однією з головних причин низької привабливості інноваційного простору України для потенційних інвесторів.

Метою заходів у рамках програми «Інвестор» є створення привабливого інвестиційного клімату в регіоні шляхом підвищення ступеня захисту інвестицій, свободи репатріації прибутків та створення системи фінансових та організаційних преференцій для потенційних інвесторів інноваційних проектів.

В УМОВАХ ВІДСУТНОСТІ СИСТЕМИ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ ПОТЕНЦІЙНИМИ ІНВЕСТОРАМИ Є:

1. Держава.
2. Українські юридичні особи.
3. Іноземні юридичні особи.
4. Населення України.

Наразі практично єдиною формою державної підтримки інноваційних проектів є їх фінансування структурами Державного Інноваційного фонду України (ДІФУ), але це фінансування не є ефективним з причини встановлених достатньо жорстких умов надання безвідсоткових позик. Кредити надаються діючим підприємствам під заставу нерухомості або під солідні гарантії.

У той же час практично відсутнє фінансування інноваційних проектів недержавними структурами, в тому числі й комерційними банками з причини довгостроковості таких капіталовкладень та значної міри комерційного ризику.

Населення не бере участі у вкладанні коштів з причини недосконалості розвитку ринку цінних паперів, оскільки основною формою участі приватних інвесторів є купівля акцій та інших цінних паперів. З цієї ж причини створюються додаткові труднощі і для участі вітчизняних та іноземних фінансових і промислових структур.

Для забезпечення організації та подальшого ефективного функціонування ринку венчурного капіталу та цілісної системи фінансового забезпечення інноваційної інфраструктури регіону необхідно здійснити ряд організаційно-управлінських програм, які є основою стратегічної програми «Інвестор».

Реалізатором політики державної підтримки венчурних інвестицій у регіоні повинне стати саме відділення ДІФУ після реструктуризації функцій та принципів роботи.

ПРОПОНУЄТЬСЯ НАДІЛИТИ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ ДІФУ ТАКИМИ ОСНОВНИМИ ФУНКЦІЯМИ:

1. Повне державне фінансування найбільш важливих та перспективних проектів і програм.
2. Часткове державне фінансування проектів та програм.
3. Державне страхування інвестицій.
4. Державне гарантування інвестицій.
5. Управління пакетами цінних паперів інноваційних компаній, що створені за участю держави.

Для зацікавлення інвесторів пропонується надати статус вільної економічної зони територіального типу структурам БІС-III — технопаркам «Полтава» та «Кременчук», в межах яких повинні бути створені системи фінансових преференцій, умови вільної репатріації прибутків та стабільність законодавчих умов.

З метою залучення банківського капіталу пропонується встановити ряд фінансових преференцій комерційним банкам на прибутки, отримані в результаті венчурної кредитної діяльності.

ТРИ ФОРМИ УЧАСТІ ДЕРЖАВИ У ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

1. Пряме інвестування.
2. Страхування та гарантії інвестицій.
3. Непряме інвестування за рахунок надання фінансових преференцій.

З метою формування механізмів недержавного фінансування необхідно здійснити державні програми підтримки становлення різного роду інноваційних фондів, бірж, структур організаційного та інформаційного забезпечення функціонування системи венчурного фінансування проектів.

Другою важливою проблемою є фінансове забезпечення діяльності власне інноваційної інфраструктури регіону.

З досвіду країн із розвиненою інноваційною інфраструктурою можна вважати, що її функціонування потребує постійних державних дотацій, так як самі елементи, наприклад, БІС, не здатні забезпечити повну самоокупність.

ПРИБУТКИ ДЛЯ ЧАСТКОВОГО ПОКРИТТЯ ВИДАТКІВ МОЖЛИВИ ЗА РАХУНОК:

1. Надання послуг фірмам-нерезидентам БІС у сфері консалтингу, інжинірингу, експертизи, оренди тощо.
2. Надання послуг клієнтам-нерезидентам інформаційними структурами інноваційної системи регіону.
3. Прибутків з вкладених у проекти коштів.
4. Учасі у реалізації патентно-ліцензійної продукції.
5. Інші джерела.

Результатами реалізації заходів програми «Інвестор» повинні стати:

1. Збільшення об'ємів припливу капіталу в економіку регіону.
2. Раціоналізація використання коштів ДІФУ.

3. Підвищення рівня ділової активності в регіоні.
4. Збільшення об'ємів надходжень до бюджетних та небюджетних рахунків.
5. Зменшення державних витрат у соціальній сфері за рахунок створення додаткових робочих місць та росту добробуту працюючого населення.

ПРОГРАМА «ОСВІТА-НАУКА»

Знання — один із найбільш динамічних ресурсів, які лежать в основі формування та функціонування інноваційного середовища.

У процесі проходження інноваційних процесів, в першу чергу, реалізуються знання та природні здібності людей у трьох основних площинах: науково-конструкторська діяльність, сфера управління, освіта.

У цій тріаді провідною ланкою є освіта — сфера виявлення здібностей, підкріплення їх необхідним обсягом теоретичної інформації та практичних навичок і періодичне поновлення знань.

У двох інших отримані знання реалізуються у вигляді ідей, рішень, а у кінцевому рахунку — матеріалізуються у вигляді товарів та послуг.

Таким чином, стан розвитку сфери освіти визначає тенденції розвитку як прикладних сфер реалізації знань, так і свої власні.

Тобто, освіта відтворює сама себе на нових якісних та кількісних рівнях під впливом виробничих сфер.

Виходячи з цього, ми вважаємо, що створення нової парадигми освіти, як діяльності у сфері ретрансляції знань та науки, як сфери виробництва нових знань і вищої форми їх реалізації, повинне дати поштовх до розширеного відтворення інтелектуального потенціалу нації.

НЕГАТИВНІ ЯВИЩА НЕВІДПОВІДНОСТІ СИСТЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ СУЧАСНИМ ВИМОГАМ

- відірваність освіти від практичних реалій;
- падіння престижу освіти;
- довгі періоди втілення наукових розробок у виробництво;
- непристосованість освіти та науки до існування у ринковому середовищі.

Головна мета блоку цільових програм у рамках програми «Освіта-наука» — створення цілісної динамічної системи, спрямованої на «розширене відтворення» високопрофесійних творчих кадрів, здатних до ефективної діяльності в інноваційному ринковому полі — науковців, інженерів, менеджерів, педагогів.

Пропонується створити систему інноваційної освіти, яка ґрунтується на трьох рівнях, залежно від вікового, освітнього, професійного та ряду інших факторів.

Перший рівень (вікова група від 1 до 17 років) — майбутні кадри для інноваційної діяльності. На цій стадії першочерговими завданнями є виявлення пріоритетних здібностей у дітей, їх розвиток та забезпечення необхідним комплексом знань з класичних наук та основ прикладних — економіки, техніки, інформатики, управлінських наук тощо. Для цього необхідно провести реалізацію ряду державних програм, спрямованих на реформування шкільних програм та педагогічних технологій, системи дитячої та юнацької науково-технічної творчості, яка повинна бути спрямована не на сліпе моделювання пристроїв, а на формування нетрадиційного підходу до їх використання та удосконалення, навички з планування своєї власної діяльності та діяльності колективу.

Другий рівень (від 18 до 50 років) — найбільш продуктивний сегмент інтелектуального потенціалу, люди, які беруть безпосередню участь у розробці та реалізації інноваційних проектів. Це сьогоденні управлінці, науковці, інженери, підприємці. На здійснення процесів поповнення та оновлення їх знань та на підвищення їх професійного рівня спрямована цілісна система вузівської та післявузівської безперервної освіти на основі сучасних підходів.

Третій рівень (від 50 років) — поєднання фундаментальних і практичних знань та життєвого досвіду, мудрість нації. Завдання держави — максимально ефективно її використати через залучення до викладацької діяльності, роботи в експертних та консалтингових структурах тощо.

Кожен рівень є відкритою динамічною системою, на яку впливають як інші рівні, так і зовнішні фактори. Кожен рівень, з природних причин, плавно переходить в інший, приносячи якісні та кількісні зміни у нього та через системи ретрансляції знань — у інші.

Природно, що зміни у освіті спричиняють зміни у науці. Завдання програми «Освіта-наука» — перебудова її структури у бік пріоритету вузівської, а не академічної, як це існує у розвинутих країнах, так як саме вузівська наука є найбільш динамічною та активною структурою. У ній поєднуються творче, нетрадиційне мислення та підприємницька активність молоді та досвід і знання академічних науковців. Про це свідчить кількість винаходів, використаних у реальній проектній роботі вузів. Це є той потенціал, який визначатиме пріоритети соціально-економічного розвитку у найближчому майбутньому, так як діяльність академічного сектора переживає глибоку кризу з об'єктивних причин.

Найбільш ефективною формою реалізації цього потенціалу є створення на базі навчальних закладів БІС різних рівнів складності, здатних координувати зв'язки у ланцюгу наука-виробництво.

В РЕЗУЛЬТАТІ ЦИХ ТА ІНШИХ ЗАХОДІВ ПЛАНУЄТЬСЯ:

1. Створити цілісну систему безперервної освіти.
2. Створити умови для повної реалізації інтелектуального потенціалу.
3. Підняти престиж освіти.
4. Забезпечити постійне надходження в інноваційне поле нових творчих та активних людей.
5. Створити умови для оперативної практичної реалізації інноваційних ідей та проектів.

СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНОЮ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Процеси ефективного формування та успішного функціонування цілісного регіонального інноваційного поля потребує чіткого планування, узгодження та координації всіх стратегічних програм та їх складників — цільових програм тактичного плану, контролю за їх виконанням, оперативного внесення змін та уточнень тощо. Тобто повного спектра управлінської діяльності.

Існуючі схеми управління на даний час практично не здатні виконувати функції управління у такій специфічній галузі ринкової економіки, як інноваційна діяльність, з причини сильних авторитарно-командних тенденцій у структурах державної влади.

Тому організації інноваційного процесу має передувати управлінське нововведення у вигляді принципово нової конфігурації органів управління цим процесом. Нова система повинна іманентно вплетись у існуючі схеми здійснення державної політики у регіонах., привнести до них нові демократичні методи управління та створити передумови функціонування структур державного управління у післятрансформаційний період розвитку української ринкової економіки.

З цією метою пропонується створити цілісний регіональний інноваційний мегакомплекс (РІМК), який стане науково-дослідним полігоном та демонстраційним проектом для удосконалення та поширення методів управління як інноваційною діяльністю, так і іншими сферами соціально-економічного життя регіонів.

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РІМК

1. Структура РІМК формується зверху донизу у відповідності до рівнів державного управління.

2. Структурні елементи вертикалей формуються на основі проблемнофункціонального принципу.

3. Застосовуються різні типи структурних одиниць в залежності від цілей, завдань, принципів діяльності і спектра управлінських та інших послуг, з огляду на оптимізацію вертикальних та горизонтальних зв'язків.

4. Структура РІМК є динамічною і змінюється в залежності від досягнення встановлених цілей та внесених коректив.

5. Програмно-цільова модель управління.

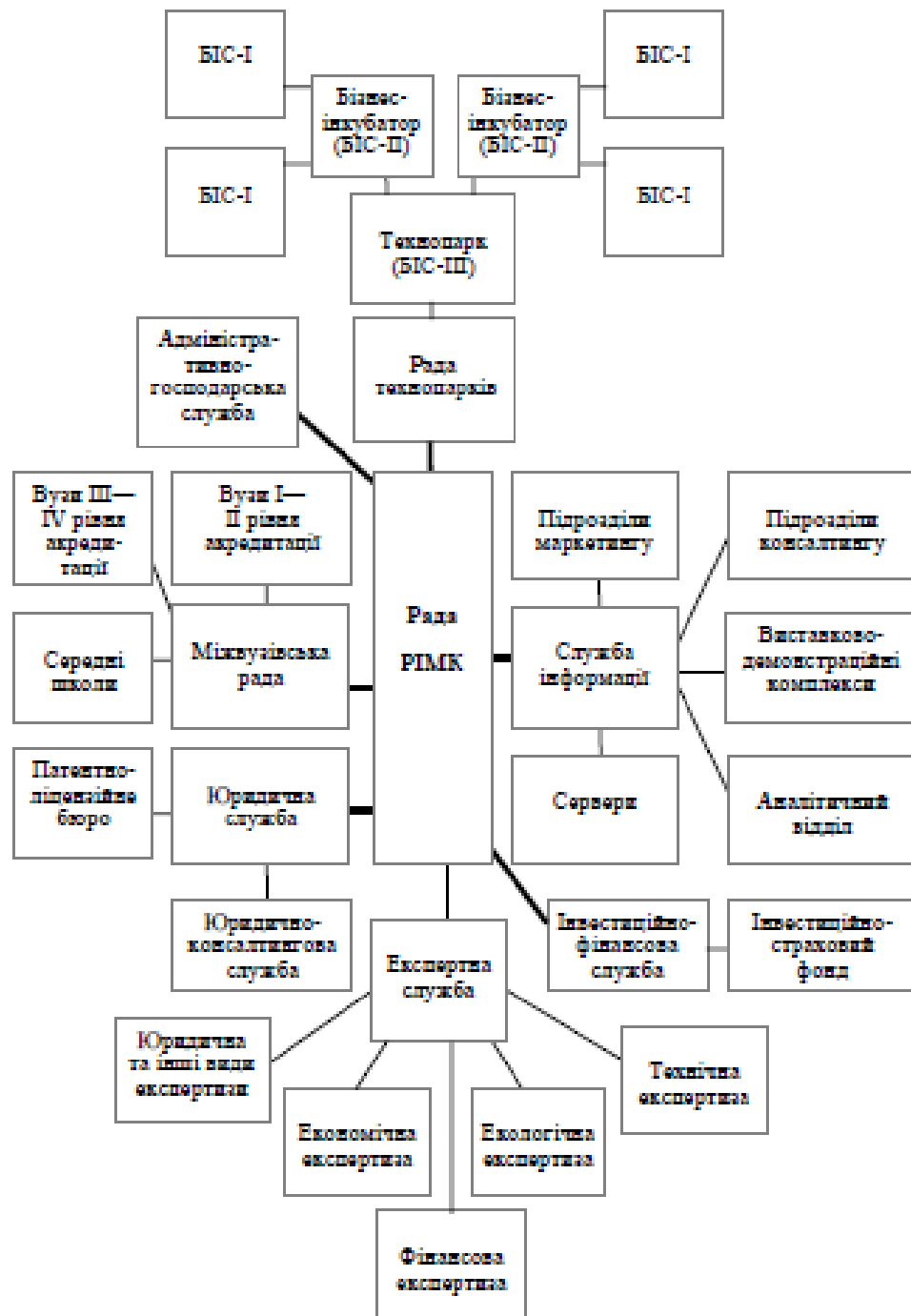
Структура управління РІМК

Метою функціонування РІМК є узгодження та здійснення стратегії інноваційної політики держави із урахуванням регіональних умов і пріоритетів та координація і узгодження інноваційних процесів на середньому та місцевому рівнях.

Структура РІМК будується у відповідності до рівнів державного управління, що склались на сьогодні. Принципи організації діяльності РІМК та його структури зображено у таблиці.

РІВНІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Рівні управління	Державна вертикаль	Вертикаль РІМК	Основні функції
Вищий національний	Верховна Рада Президент Кабінет Міністрів	—	Прийняття стратегічних рішень національного масштабу
Вищий регіональний	Обласна державна адміністрація	Рада РІМК	Прийняття стратегічних рішень регіонального рівня, попередній та поточний контроль, аналіз зовнішнього середовища та внутрішньої культури, розподіл ресурсів
Середній регіональний	Управління обласної державної адміністрації	Служби та органи РІМК (експертна, інформаційна, інвестиційно-фінансова, рада технопарків, міжвузівська рада тощо)	Розробка цільових програм, контроль та координація їх виконання, аналіз ефективності горизонтальних зв'язків
Місцевий	Міськвиконкоми міст обласного підпорядкування, районні державні адміністрації	Керівництво ВУЗів, НДІ, БІС, підрозділів РІМК	Розробка робочих планів, управління виконавчими ланками, узгодження їх діяльності
Виконавчий	Органи державного контролю та нагляду	Підрозділи служб РІМК (екологічної, економічної, фінансової експертизи; патентно-ліцензійний, консалтинг; виставково-демонстраційні комплекси; маркетингу; регіональні сервери; органи ДІФУ; БІС тощо.	Надання послуг фірмам, контроль ходу виконання їх проектів, виконання рішень вищих порядків

Структурна схема RIMK

Завдання:

1. Охарактеризуйте основні напрямки впровадження інноваційних проєктів. Визначте їх особливості на сучасних вітчизняних підприємствах.
2. Визначте основні елементи інноваційних проєктів «Техноімпорт», «Експорт», «Інформація», «Інвестор», «Освіта-наука».
3. Охарактеризуйте переваги формування структури управління регіональною інноваційною діяльністю.